

Jorge Luis Borges

La Biblioteca de Babel

L'any 1941, Borges (1899-1986) publicaria *El jardín de senderos que se bifurcan*, una col·lecció de relats on les diverses històries tracen línies laberíntiques i s'entrecreuen les unes amb les altres, conformant un corpus ben travat. Aquí ens detindrem en un d'aquests relats, *La Biblioteca de Babel*, el qual destaca per la seva actualitat, ja que amb aquest relat —escrit, no ho oblidem, l'any 1941— Borges prefigura Internet i, a més a més, planteja algunes problemàtiques pròpies del món contemporani, com són les relatives al llenguatge, la informació i la comunicació; qüestions que —com apuntarem més endavant— es relacionen tant amb la lingüística i la filosofia com amb les ciències de la informació. Ens trobem, doncs, davant d'un relat d'una absoluta modernitat.

La Biblioteca de Babel és un relat breu però abraça —com és habitual en Borges— l'univers sencer. Borges concep un univers-biblioteca, o, més ben dit, una biblioteca formada per un nombre indefinit, i probablement infinit, de galeries que comprenen la totalitat de l'univers. Ara bé, quina classe de llibres conté aquesta biblioteca, la Biblioteca? La resposta és: tots els llibres imaginables.

Borges era, com és sabut, un apassionat de les matemàtiques, amb predilecció pels problemes irresolubles i les paradoxes, així com dels inventaris impossibles. *La Biblioteca de Babel* s'estructura a partir de dos principis o axiomes: el primer és que la Biblioteca existeix *ab aeterno* (és a dir, des de l'eternitat); el segon és que els seus llibres registren, mitjançant una mena d'*ars combinatoria*, totes les combinacions possibles dels vint-i-cinc símbols ortogràfics: les vint-i-dues lletres de l'alfabet, l'espai, el punt i la coma.

La Biblioteca és interminable —l'univers també ho és—, però el nombre de llibres és, encara que desmesurat, finit —com ho és el nombre de símbols, i per tant el de les seves possibles combinacions—; de manera que podríem dir que la Biblioteca és il·limitada i periòdica. En qualsevol cas, Borges afirma que és com una esfera la circumferència de la qual és inaccessible, ja que més enllà de la galeria més remota s'entreveu sempre una nova galeria amb nous volums, i així fins l'infinit (*ad infinitum*). Les analogies que aquesta Biblioteca presenta amb Internet són evidents; tant és així, que molts crítics fan referència a la Biblioteca de

Borges com la paràbola perfecta que anticipa i descriu la nova dimensió —virtual— que ha inaugurat Internet.

Els personatges del relat —els bibliotecaris, podríem dir— van desesperadament amunt i avall per les galeries intentant trobar un sentit a la Biblioteca i a les pàgines dels seus llibres. Però, per començar, la distribució dels llibres no obeeix a cap ordre específic; més aviat es deu a un criteri arbitrari, a una raó inconeguda, enigmàtica. En segon lloc, les seves pàgines —fruit de la combinació aleatòria de tots els símbols ortogràfics— són caòtiques, cacofòniques, totalment incomprensibles. La Biblioteca de Borges és, per tant, intel·ligible, i els seus llibres, indesxifrables.

Això ens duu a pensar, implícitament, en un seguit d'interrogants que es relacionen amb el que podríem anomenar la problemàtica del sentit. Quines són les condicions que fan possible la llegibilitat? A partir de quin punt una constel·lació de lletres triades a l'atzar esdevé intel·ligible? En definitiva, on comença i on acaba el sentit? El mateix Borges interpel·la el lector: «Tu, que em llegeixes, estàs segur d'entendre el meu llenguatge?». Aquestes són qüestions tractades àmpliament per la lingüística i la filosofia, especialment durant la segona meitat del segle XX, així com també per les ciències de la informació. D'acord amb la teoria de la informació, hi ha un límit més enllà del qual un «missatge» —un llibre, una frase, una paraula— es dissol, es converteix en rumor i ja no comunica res. Inversament, del caos indiferenciat —de la sopa de lletres— pot emergir, per obra de l'atzar, una paraula carregada de sentit.

Podríem seguir comentant el relat de Borges i les seves múltiples interpretacions, però el més interessant és destacar aquí la vigència d'algunes de les preguntes que suscita. A dia d'avui, en un temps en què els mitjans —escrits, audiovisuals— inunden la nostra vida quotidiana de la mateixa manera que la Biblioteca de Borges arriba fins als confins de l'univers, cal formular-se qüestions com les mencionades, ja que el debat sobre el tractament, la gestió i la difusió de la informació ha d'estar, ara més que mai, permanentment actualitzat. El relat de Borges planteja molts interrogants; les respostes, però, hauran de sorgir necessàriament de la participació del lector.

Atlas Librorum